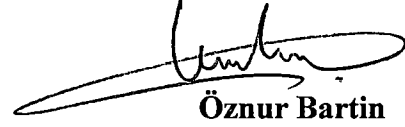

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli olarak meydana gelen 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki depremler, ülke tarihinin en büyük ve yıkıcı felaketlerinden birine dönüşmüştür. Depremler, özellikle Kahramanmaraş, Hatay, Adıyaman, Malatya, Gaziantep başta olmak üzere 11 ilde ciddi can kaybına neden olmuş, 50.783 yurttaşımız hayatını kaybetmiş, 107.204 kişi yaralanmış ve 36.932 bina tamamen yıkılmıştır. Ancak sahadaki gözlemler ve bağımsız araştırmalar, kayıpların ve hasarın çok daha büyük olduğuna işaret etmektedir. Enkaz kaldırma çalışmaları sırasında göçük altında kalan binlerce kişinin akıbeti hâlâ belirsizdir ve kayıplar resmi rakamların çok ötesindedir.

Deprem bu kadar yıkıcı olmasının temel sebeplerinden birisi, merkezi yönetimin yerel yönetimleri devre dışı bırakması ve yerel düzeyde deprem riskine karşı hazırlıkların yetersizliğidir. Uzun yıllardır imar aflarının sıkça çıkarılması, yapı denetim sisteminin özelleştirilmesi, halkın ve bilim insanlarının uyarılarının dikkate alınmaması, deprem hazırlıklarının erteletilmesi ve altyapı yatırımlarının yetersizliği bu felaketi hazırlayan en önemli faktörlerdir. Ülkenin, aktif fay hatları üzerinde bulunduğu bilimsel olarak kanıtlanmış bir gerçekken, kentleşme ve yapılaşma politikaları, mühendislik ilkelerinden uzak bir şekilde yürütülmüştür. Deprem vergilerinin toplandığı yıllarda bu kaynaklar, halkın güvenliği için kullanılmak yerine başka alanlarda harcanmış, AFAD'ın risk yönetim planları ise büyük oranda uygulamaya konulmamıştır.

Deprem sonrasında barınma sorunu, bölgedeki en büyük krizlerden birisi olmuştur. Deprem bölgelerinde 186.239 konteyner kurulmuş ve 579.863 kişi buralarda yaşamaya zorlanmıştır. Ancak bu konteynerlerin çoğu insani yaşam standartlarına uygun değildir. Sıfırın altına düşen sıcaklıklar, kış aylarında ısınma ve hijyen problemleri nedeniyle ciddi sağlık riskleri oluşturmuştur. Binlerce depremzede hâlâ çadırlarda yaşamaya mahkûm kalmıştır. Çadır kentlerdeki yurttaşlar, temiz suya erişim, temel gıda ve ilaç ihtiyaçlarını karşılamakta büyük zorluklarla karşılaşmaktadır.

Yeniden yapılaşma süreci, adeta bir rant paylaşımına dönüşmüştür. TOKİ ve müteahhitler, depremzedelerin yaşam alanlarını inşa etmek yerine, rant odaklı projelerle yeni yapılaşma alanları yaratmaya başlamıştır. Tarım arazileri, sulak alanlar ve zeytinlikler gibi doğal kaynaklar, rezerv alan adı altında imara açılmış ve buralarda yaşayan halk mağdur edilmiştir. Hatay başta olmak üzere birçok ilde zeytinlikler ve tarım alanları kamulaştırılmış, yerel ekonomiler yok olmuştur. Enkaz kaldırma sırasında asbest gibi tehlikeli kimyasalların doğaya ve insan sağlığına verdiği zararlar görmezden gelinmiş, hava kirliliği nedeniyle solunum yolu hastalıklarında artış yaşanmıştır. Bu süreçte doğanın tahribatı, ekosistem üzerinde geri dönüşü zor etkiler yaratmıştır.

Deprem yarattığı yıkım, büyük bir iç göç hareketine neden olmuştur. 1 milyondan fazla yurttaş, yaşadıkları şehirleri terk ederek büyükşehirlere göç etmek zorunda kalmıştır. Bu göç dalgası, büyükşehirlerde barınma, işsizlik, yüksek kiralar, ayrımcılık ve sosyal hizmetlere erişimde ciddi sıkıntılara yol açmıştır. Göç eden yurttaşlar, yerleşim yerlerinde evsizlik, ekonomik zorluklar, sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçlardan mahrum kalmıştır.

Deprem eğitim alanındaki etkileri de çok büyük olmuştur. 11 ildeki 20.340 eğitim kurumu depremden etkilenmiş, 4 milyon öğrenci eğitim hakkından mahrum kalmıştır. Yıkılan okulların yerine yapılan geçici çözümler, eğitim için uygun ortamlar yaratamamıştır. Konteyner okullar, hijyen, ulaşım, barınma ve güvenlik gibi sorunlarla karşı karşıya kalmıştır.

Deprem bölgesinde sağlık hizmetlerine erişim ciddi bir sorun haline gelmiştir. Birçok sağlık tesisi yıkılmış ve mevcut sağlık altyapısı ağır hasar almıştır. Özellikle kronik hastalıkları olan bireyler, hamile kadınlar, çocuklar ve engelli bireyler sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamamakta, sağlık taramaları ve tedavi süreçleri aksamaktadır.

Depremlerden sonra yargı sürecinde cezasızlık hâkim olmuştur. Felaketten sorumlu müteahhitler, yapı denetimcileri ve yerel yöneticiler yargılansa da kamu görevlileri bu süreçten muaf tutulmuştur. Oysa bilim insanları ve uzmanlar yıllardır gerekli uyarıları yapmış, ancak siyasi ve ekonomik çıkarlar nedeniyle iktidar tarafından gerekli önlemler alınmamıştır. Bu cezasızlık hem depremzedelerin mağduriyetini artırmış hem de gelecekte benzer felaketlerin yaşanmasına zemin hazırlamıştır.

Bu bağlamda;

24015

1. 6 Şubat depremlerinde yıkılan binaların büyük bir kısmının yeni yapı olması, yapı denetim sisteminin yetersiz olduğunu göstermektedir. Denetim sisteminin eksiklikleri giderilmiş midir?
2. Deprem sonrası yapılan konutların güvenliği nasıl sağlanmaktadır? Bu binaların depreme dayanıklılığı konusunda bağımsız denetimler yapılmakta mıdır?
3. Depremde yıkılan kamu binaları, özellikle hastaneler ve okulların, yeterince sağlam inşa edilmediğine ilişkin iddialar doğru mudur? Sorumlular hakkında bir işlem yapılmış mıdır?
4. Enkaz kaldırma sürecinde asbest ve diğer tehlikeli kimyasalların kontrolsüz şekilde doğaya ve insan sağlığına zarar verdiği iddiaları bulunmaktadır. Bu konuda bir önlem alınmış mıdır?
5. Deprem sonrası yeniden yapılaşmada halkın görüşü neden dikkate alınmamaktadır? Yapılan projeler halkın ihtiyaçlarına göre mi şekillendirilmektedir?
6. Depremden sonra rezerv alan ilan edilen bölgelerde yaşayan yurttaşlar mağdur edilmiştir. Yerinden edilen halkın hakları nasıl korunacaktır?
7. Depremden etkilenen illerde yapılaşmanın bilimsel veriler ışığında yapılması için hangi adımlar atılacaktır? Aktif fay hatları üzerindeki yerleşim yerleri için nasıl bir plan uygulanmaktadır?
8. İmar aflarının büyük yıkıma neden olduğu görülmesine rağmen, gelecekte imar affi çıkarılmayacağına dair bir taahhütte bulunulacak mı?
9. Deprem bölgesinde yıkılan binaların müteahhitleri hakkında hangi işlemler yapılmıştır? Müteahhitlerin yanı sıra bu binalara onay veren yetkililer hakkında da bir soruşturma başlatılmış mıdır?
10. Deprem bölgesinde altyapı sorunu halen devam etmektedir. Özellikle su, elektrik ve kanalizasyon gibi temel hizmetlerin tam olarak sağlanamamasının nedeni nedir?